

**ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

С Т А Н О В И Щ Е
на
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
по
Конституционно дело N 6 от 1997 г.

**ОТНОСНО: искането на главния прокурор на
Република България за установяване
противоконституционността на
чл. 50, ал. 1 и 2 от Закона за пенсиите**

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Искането за установяване противоконституционността на разпоредбата на чл. 50, ал. 1 и 2 от Закона за пенсиите, както и на предходните редакции на тази разпоредба, е повдигнато от главния прокурор на Република България.

С определение от 26 юни 1997 г. по конституционно дело N 6 от 1997 година Конституционният съд е допуснал искането за разглеждане по същество и е конституирал Министерския съвет като заинтересувана страна по делото.

С оглед на дадената ни в определението възможност изразяваме следното становище:

Съгласно чл. 50, ал.1 и 2 от Закона за пенсиите пенсионерите, които упражняват дейност, нормативно определена като основание за осигуряване, независимо дали са осигурени, имат право да получават пенсията си , ако месечният доход от тази дейност не надвишава двукратния размер на минималната работна заплата за съответния период от време. Когато доходът от тази дейност превишава двукратния размер на минималната работна заплата, пенсията и добавките към нея се намаляват с размера на превишението.

Разпоредбата на чл. 50, ал. 1 и 2 от Закона за пенсиите се отнася за всички пенсионери, получаващи лична или наследствена пенсия, с изключение на тези, на които е отпусната пенсия въз основа на загубена трудоспособност, и работят по трудово правоотношение, при условие че спазват трудовата препоръка на Трудово-експертната лекарска комисия, или пенсията им е отпусната пожизнено.

Този подход на коригиране размера на пенсиите и другите социални плащания при започване на работа е възприет и от международните трудови конвенции, ратифицирани от Република България още преди приемането на Закона за пенсиите през 1957 година.

Република България е подписала и ратифицирала Конвенция N 35 на Международната организация на труда от 1933 г. относно осигуровката старост /индустрия и др./, в сила от 29 декември 1950 год., обнародвана в „Държавен вестник“ бр. 44 от 1997 г.

Съгласно чл. 8, т. 2, буква“а“ от тази конвенция пенсията може да бъде изцяло или частично спряна, докато заинтересуваният заема длъжност, за която е задължително осигурен.

В чл. 2, т. 3, буква „h“ от Конвенция N 35 на МОТ от 1933 г. е посочено, че всяка страна може да предвиди такива изключения, каквито намери за необходими за осигуровката за старост по отношение

на някои категории лица - пенсионирани държавни чиновници, които изпълняват платена работа, както и на лицата, имащи личен доход, когато пенсията или личният доход са най-малко равни на предвидената в националното законодателство пенсия за старост.

Конвенция N 37 относно осигуровката инвалидност /индустрия и др./ от 1933 г., ратифицирана от Република България, в сила от 29 декември 1950 г., обнародвана в „Държавен вестник“, бр.45 от 1997 г. - в чл. 9, т. 2, буква“d“ от нея, се допуска пенсията на пенсионера - работник или служител в индустриални или търговски предприятия, упражняващите свободни професии, а така също и домашните прислужници, да бъде изцяло или частично спряна , докато пенсионерът продължава да заема служба, за която е осигурен, при режимите, установени специално за служителите, а така също и докато професионалният доход на заинтересувания надминава определен размер.

Конвенция N 39 относно задължителната осигуровка смърт на работниците в индустриалните и търговските предприятия, на тези от свободните професии, както и на работещите като домашни прислужници от 1933 г., ратифицирана от Република България, в сила от 29 декември 1950 год., обнародвана в „Държавен вестник“, бр. 45 от 1997 г. допуска в чл. 11, буква „e“ пенсията да бъде изцяло или частично спряна, когато пенсионираният по силата на режим, специално установен в полза на служители, получава доход от професията си, който надминава определен размер.

Съгласно чл. 5, ал. 4 от Конституцията на Република България тези конвенции са част от вътрешното право на страната ни и са с предимство пред нормите на вътрешното законодателство. Тези международни ангажименти и подписаните конвенции ни задължават да имаме и съответното на тях правно поведение.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

При разглеждане на делото следва да имате предвид и следното:

Пенсията е едно периодично парично плащане, което се извършва за сметка на средствата на Държавното обществено осигуряване или на държавния бюджет, за да обезпечи материално работника, служителя или неговото семейство поради това, че той окончателно или за продължително време е лишен от възможността да бъде пълноценен работник. Пенсията като вид обезпечение по Държавното обществено осигуряване носи характерния белег на всички осигурителни плащания - да замести загубения или намален доход в резултат на настъпването на определен осигурителен случай - старост, инвалидност или смърт.

Средствата за изплащане на пенсиите се осигуряват от постъпващите осигурителни вноски на работещите трудоспособни граждани, а не от натрупани суми по лични партии на пенсионерите. Това е така, защото действащата осигурителна система в България е изградена по подобие на Германското обществено осигуряване като разходно-покривна система, а не като капиталово-покривна.

Съгласно възприетите принципи в осигуряването у нас трудоспособните работещи подпомагат онези, които временно или трайно са излезли от техните редици, като от събраните осигурителни вноски на работещите лица се изплащат пенсиите и други социални плащания на нетрудоспособните лица.

Разпределението на средствата от фонд "Обществено осигуряване" се основава на принципите на взаимност на осигуряването, задължителност, взаимопомощ и социална солидарност между осигурените лица. Тези именно принципи ведно с обезпечителния характер на осигурителните плащания позволяват възприемането на подход в пенсионното законодателство /чл.50 от Закона за пенсиите/, съгласно който размерите на осигурителните плащания, включително и пенсията,

се поставят в зависимост от възможностите на пенсионерите да упражняват трудова дейност, която им осигурява трудов доход. Този подход е изцяло подчинен на логиката в социалното осигуряване и на възприетата от него система на финансиране, че колкото по-големи са възможностите на пенсионираните лица да реализират доходи от трудова дейност, толкова по-малка е необходимостта от поддръжката им от осигурителния фонд. Това е така, защото пенсията на тези лица е вид продължение на трудовото им възнаграждение през периода на настъпилата за тях трайна нетрудоспособност - реална, при инвалидност, доказана с решение на Трудово-лекарска експертна комисия и презюмирана при старост. Възприемането на обратната теза би означавало да се ползват права в колизия с правата на другите участници в социалното осигуряване.

Основно съображение за защита на нормата на чл. 50, ал. 1 и 2 би могло да се търси в **чл. 57, ал. 2** от Конституцията на Република България. **Основният закон допуска ограниченото упражняване на отделни права на гражданите /каквото е и осигурителното право на пенсия/, когато това води до накърняване на други права и интереси на гражданите - в случая на правата на другите участници в осигуряването.** В чл. 1, ал. 1, т. 1.1.1.6.1. от Закона за бюджета на фонд "Обществено осигуряване" за 1997 г. /ДВ, бр. 55 от 1997 г./ са предвидени възстановени суми от работещи пенсионери в размер **2661,3 млн. лв.** Тези суми като приход във фонда се ползват като разходи за всички пенсионери.

Единственият критерий, възприет от Закона за пенсиите в чл. 50, ал. 1 и 2 от него, е реализираният доход от работещите пенсионери. Този подход не е насочен към ограничаване или отнемане правото на пенсия, нито има за цел да регулира доходите, а е своеобразен коректив за размерите на социалните плащания, извършвани за сметка на общите за всички осигурени лица средства.

Член 50 от закона не ограничава правото на пенсионерите да им се определя възнаграждение в пълен размер съобразно извършваната работа, а само урежда механизъм на намалението на пенсиите им. Наред с всичко изложено дотук практиката показва и някои негативни страни при прилагането на разпоредбата на чл. 50 от Закона за пенсиите: проявления на скрито данъчно облагане, определяне на по-ниски по размер трудови възнаграждения при пълен работен ден, а оттук и реализиране на икономии на средства за работната заплата при наемане на работа на пенсионери. Тази тенденция има негативно влияние върху пазара на труда и при наемане на работа на млади квалифицирани работници и служители, за намаляването на безработицата сред младото и трудоспособно население. Следва обаче да се има предвид и обстоятелството, че евентуалната отмяна на чл. 50 от Закона за пенсиите би мотивирала навършилите пенсионна възраст лица към по-ранно пенсиониране и би увеличила непосилно пенсионния товар за фонд „Обществено осигуряване“.

С чл. 50 от Закона за пенсиите не се третират различно пенсионерите, получаващи доходи от трудова дейност, от тези, получаващи доходи от наем, рента, лихви и други подобни доходи. Това е неточно твърдение, тъй като доходът произтича от две различни основания - в първия случай това е трудов доход от дейност, нормативно определена като основание за осигуряване, а във втория случай това са доходи, които не са еднородни по своята същност, а произтичат от права и дейности, за които не съществува нормативно основание за осигуряване по смисъла на Закона за пенсиите.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Предвид на гореизложеното предоставям на съда установяването на противоконституционността на разпоредбата на чл. 50, ал. 1 и 2 от Закона за пенсиите.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ИВАН КОСТОВ /